

वा० रा०

॥ ४१ ॥

अनुचित्येति ॥ कैकेयपेक्षयाज्येष्ठत्वं कौसल्यापेक्षयाकनिष्ठत्वंच सुमित्रायाविचार्य पादोनांशार्धदानं ॥ तस्यैकनिष्ठत्वाच्चकैकेयै अष्टमांशदानं ॥ बहुभायांसंभोगकर्म
णिपक्षपातेन धर्मविभागकर्मणि ॥ एवंचभरतशत्रुघ्नौ पादस्यार्धमर्धमित्याहुः ॥ अपरेतु रामभरतौ प्रत्येकं च्यंशौ ॥ लक्ष्मणशत्रुघ्नौच अष्टमांशौ ॥ तथाहि ॥ कौ
सल्यायैदत्तार्धस्य अर्धादर्थं चतुर्थांशरूपं सुमित्रायैदत्तवान् ॥ कौसल्यायादापितनानित्यर्थः ॥ एवंकैकेयै कौसल्यादत्तार्धावशिष्टमर्धददौ ॥ ततः कौसल्यादत्तावशि
ष्टस्य कैकेयैदत्तस्य यदर्थं तदर्थंविचार्य पुनरपिसुमित्रायैददौ ॥ तथादापयामास्त्यर्थः ॥ अत्रार्धपदावृत्तिर्बोध्या ॥ तदुक्तंकालिदासेन ॥ सतेजोवैष्णवंपत्न्योर्विभेजेचरु
संज्ञितं ॥ द्यावापृथिव्योःप्रत्ययमहर्षतिरिवातपं ॥ अर्चितातस्यकौसल्याप्रियाकेकयवंशजा ॥ अतःसंभावितांताभ्यामुमित्रामैच्छदीश्वरः ॥ तेबहुज्ञस्यचित्तज्ञेपत्न्यौपत्युर्म

अनुचित्यसुमित्रायैपुनरेवमहामतिः ॥ एवतासांददौराजाभार्याणांपायसंपृथक् ॥ २९ ॥ ताश्चैवंपाय
संप्राप्यनरेद्रस्योत्तमःस्त्रियः ॥ संमानंमेनिरेसर्वाःप्रहर्षोदितचेतसः ॥ ३० ॥ ततस्तुताःप्राश्यतमुत्तम
स्त्रियोमहीपतेरुत्तमपायसंपृथक् ॥ हुताशनादित्यसमानतेजसोऽचिरेणगर्भान्प्रतिपेदिरेतदा ॥ ३१ ॥

हीक्षितः ॥ चरोरर्धार्धभागाभ्यांतामयोजयतामुभे ॥ साहिप्रणयवत्यासीत्सपत्न्योरुभयोरपीति ॥ अर्धार्धभागाभ्यामित्यस्यस्वस्वलब्धांशसंबन्ध्यर्धार्धभागाभ्यामित्यर्थः ॥
पृथगिति विभज्येतिशेषः ॥ कतकस्याप्येवंरीतिरेवसंमतेत्याहुः ॥ क्वचित्तु ॥ इत्युक्त्वाप्रददौतस्यैहविषोर्धनराधिपः ॥ स्वयमेवसमंकृत्वाभागंभागवतांवरः ॥ अर्धादर्थंददौचा
पिकैकेयैसनराधिपः चतुर्भागद्विधाकृत्वासुमित्रायैददौतदेतिदृश्यमानःपाठः ॥ सत्वसांप्रदायिकएवतत्तद्वत्तभागजन्यस्यतत्तत्पुत्रैकवाक्यतौचित्येन ॥ अपरेतु व्याख्यैवात्र
ज्यायसीपाठांतरे व्याख्यांतरेचलक्ष्मणरामयोरेवभरतशत्रुघ्नयोरेवैकवाक्यतायांबीजालाभः ॥ उक्तंचपादो युगंबभूवतुस्तत्रमुस्मिन्धौरामलक्ष्मणौ ॥ तथाभरतशत्रुघ्नौपायसां
शवशात्स्यतइतीतिदिक् ॥ २९ ॥ ताश्चेति ॥ प्राप्यप्रहर्षेणउदितं विकसितं चेतोयासांतास्त्रियः ॥ नरेद्रस्यसंमानं ॥ अपक्षपातेन यथोचितव्यवहारंमेनिरेइत्यन्वयः ॥ ३० ॥
ततइति ॥ महीपतेः स्त्रियइत्यन्वयः ॥ उत्तमपायसं ॥ उत्तमत्वंचतस्य विष्णुतेजःसंभूतत्वात् ॥ हुताशनादित्यसमानतेजसइतिगर्भाणां स्त्रीणांच तंत्रेणविशेषणं ॥ ३१ ॥

वा० का०

॥ ४१ ॥